

Θ.Ε. Καινοτομία στην Εκπαίδευση

http://neospaidagogos.online/files/32_Teyxos_Neou_Paidagogou_Septemvriou_2022.pdf (σελ:649-656)

**Μπορεί να γίνει ελκυστικό το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών;
Ματθαίου Μαρία, εκπαιδευτικός ΠΕ02, Μ.Εδ**

Περίληψη

Βασικό μέλημα, όταν οργανώναμε τη διδασκαλία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Β΄ τάξη προσανατολισμού ανθρωπιστικών σπουδών (Ρητορικά κείμενα, Λυσία: Μαντίθεος), ήταν η προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών για το μάθημα μέσω της αίσθησης εγγύτητας του δικού τους κόσμου με τον κόσμο των κειμένων. Απώτερος στόχος η γνωριμία με την κοινωνία που δημιούργησε το συγκεκριμένο κείμενο. Επίσης η κατανόηση ότι γενικότερα οι κοινωνίες οργανώνονται θεσμικά και εθμικά ανάλογα με τις ανάγκες τους διαχρονικά. Η επίτευξή του στόχου επιδιώχθηκε επικεντρώνοντας την προσοχή σε σημεία του κειμένου που εγείρουν ζητήματα με νόημα για τους σημερινούς μαθητές. Έτσι η κατανόηση της κοινωνίας και του πολιτισμού της αρχαιότητας έγινε με αφορμή γλωσσικά και πραγματολογικά στοιχεία του κειμένου τα οποία συνεξετάστηκαν στη συγχρονία των μαθητών. Τέλος υπήρξε η προσδοκία ενός άλλου τύπου “χρησιμοθηρίας”, σύγχρονης και εναρμονισμένης με την εποχή, με την ανάπτυξη της πολιτότητας στους μαθητές μέσω της άσκησης στο ρητορικό λόγο και την πειθώ.

Λέξεις-Κλειδιά: Λυσίας, Μαντίθεος, εγγύτητα, πολιτότητα

Can the course of Ancient Greek be made attractive?

Matthaiou Maria, MEd

Abstracts

The main concern when we were organizing the teaching of the Ancient Greek course in the 2nd grade of humanistic studies orientation (Rhetorical texts, Lysia: Mantitheos), was to attract the students' interest in the course through the feeling of closeness of their own world to the world of texts. The ultimate goal is getting to know the society that created the specific text. Also the understanding that societies are organized institutionally and customarily according to their needs over time. The goal was achieved by focusing attention on points in the text that raise meaningful issues for today's students. Thus, the understanding of the society and culture of antiquity was made on the basis of linguistic and factual elements of the text which were analyzed in the students' time. Finally, there was the expectation of another type of "utilitarianism", modern and in tune with the times, with the development of civility in students through the exercise of rhetoric and persuasion.

Key Words: Lysias, Manti-theos, proximity , civility

Εισαγωγή

Η διδακτική αυτή πρόταση αναφορικά με το έργο του Λυσία “Μαντίθεος” αποτυπώνει την προσπάθεια να ελκυστεί το ενδιαφέρον και η φιλομάθεια των μαθητών μου της Β΄ τάξης του ανθρωπιστικού προσανατολισμού. Παράλληλα εμπεριέχει την επιθυμία και τη φιλοδοξία να ενδιαφερθούν οι μαθητές ουσιαστικότερα για το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών και πέραν της χρηστικότητάς του για τις εισαγωγικές στα ΑΕΙ εξετάσεις. Αυτή η χρησιμοθηρική αντίληψη έχει παρατηρηθεί να χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των μαθητών οι οποίοι επιλέγουν τον προσανατολισμό ανθρωπιστικών σπουδών ως όχημα για σπουδές στις Νομικές ή Κοινωνικές επιστήμες.

Γενικότερα όμως, παρά τα πολλά χρόνια που οι μαθητές έρχονται σε επαφή με την αρχαιότητα μέσα από διάφορα κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας και την Ιστορία, πολύ λίγο αντιλαμβάνονται ότι όσα μαθαίνουν, αφορούν κοινωνίες ανθρώπων με ανάλογες, διαχρονικές, ανθρώπινες ανάγκες , και όχι γενικά και απρόσωπα τους “αρχαίους ημών προγόνους”. Εκείνοι ρύθμισαν τις ανάγκες τους ανάλογα με τις κοινωνικο-οικονομικές και ιδεολογικές ιδιαιτερότητες της εποχής τους. Θεσμοί, αντιλήψεις, συμπεριφορές χαρακτηρίζουν και τη δική μας κοινωνία. Σε συνεξέτασή τους μπορούμε πιθανά να ανακαλύψουμε ομοιότητες ή απλώς να έχουμε την αφορμή να επισημάνουμε τους διαφοροποιημένους τρόπους που οι κοινωνίες δίνουν απάντηση στα ζητήματα οργάνωσής τους, τις διαφορετικές νοοτροπίες και αντιλήψεις.

Αν λοιπόν η διδασκαλία στοχεύσει στο να εξεταστούν με αυτό το πρίσμα τα κείμενα της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, κι όχι μόνον ο Μαντίθεος του Λυσία, πιστεύουμε ότι υπάρχει ελπίδα οι μαθητές να νιώσουν πιο οικείο τον κόσμο της ελληνικής αρχαιότητας, όπως αυτός ξεπηδάει μέσα από αυτά.

Θεωρητικό πλαίσιο

Επανειλημμένα τονίζεται η σημασία του να συνδέεται κατά τη διδασκαλία το αρχαίο κείμενο με άλλα κείμενα, τομείς αλλά και τον κόσμο των μαθητών. Θεωρείται ότι οι μαθητές δραστηριοποιούνται περισσότερο με την έμφαση στη σημασία για τη ζωή τους των θεμάτων που πραγματεύονται (Χατζημαυρουδή, 2007,186-187). Βέβαια η στόχευση των ΑΠΣ δεν συνηγορούσε με αυτή τη θέση παλαιότερα. Για το θέμα του προσανατολισμού της διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών, από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους , ενδιαφέρον παρουσιάζει το άρθρο του Άγγελου Στέφου , *Τα Αρχαία Ελληνικά στο Γυμνάσιο* (Φιλολογική , τ.149, σελ. 24-26), όπου ευσύννοπτα παρουσιάζεται η διαδρομή. Όμως πλέον η διαθεματικότητα, οι συγχρονικές και διαχρονικές προσεγγίσεις είναι ζητούμενα για τον ποικίλο εγγραμματισμό των μαθητών.

Ο στόχος για τον αρχαιοελληνικό εγγραμματισμό μέσω της κατανόησης των κειμένων και την προσέγγιση της κοινωνίας στην οποία αυτά διαρθρώθηκαν στη συγκεκριμένη μορφή, θεωρούμε ότι υποστηρίζεται από τον Ι.Κακριδή (1948), όταν γράφει:

“από τον νόμο και το έθιμο να αναστήσουμε το πνεύμα του δημιουργού του , είτε ο λαός στο σύνολό του είναι αυτός είτε το άτομο. Να χαρούμε την κάθε δημιουργία του αρχαίου κόσμου αναδημιουργικά , καθώς θα προσπαθήσουμε να ζαναζήσουμε την ιδέα, που αναγκάζει τον λαό και το άτομο να δημιουργήσει”.

Επιπλέον είναι επιθυμητός ο γραμματισμός με την έννοια ότι ο μαθητής εκτός από την ικανότητα να διαβάζει και να κατανοεί ένα κείμενο, όπως και να αντιλαμβάνεται κριτικά τα διάφορα είδη του λόγου, επιπλέον να είναι σε θέση να παράγει και ο ίδιος κείμενα διαφορετικού επικοινωνιακού περιβάλλοντος. Με αυτήν την έννοια ο γραμματισμός αποτελεί έναν “κοινωνικό θεσμό, ένα περίπλοκο φαινόμενο που συνδυάζει πολλαπλές πολιτισμικές , κοινωνικές, ιστορικές και γνωστικές πλευρές” (Χατζησαββίδης,2005). Παράλληλα με τις επιδιώξεις της κοινωνικής εγγραμματοσύνης και τον συνδυασμό της με τη σχολική, δίνεται μια ικανοποιητική απάντηση στο γιατί οι μαθητές να έχουν ενδιαφέρον για τα Αρχαία Ελληνικά. Έτσι κι αλλιώς η πραγματικότητα της εκπαίδευσης εμπεριέχει τη δυσκολία να εναρμονιστεί ο σχολικός με τον κοινωνικό γραμματισμό, είτε γιατί οι επιστήμες εξελίσσονται ταχύτερα από τη δυνατότητα προσαρμογής του σχολείου, είτε γιατί κυριαρχεί το αίτημα για χρησιμοθηρική γνώση με εξαργύρωση την καλή επίδοση στις εισαγωγικές εξετάσεις για τα ΑΕΙ. Η Χατζημαυρουδή (2007, 197-198) προτείνει ως θεραπεία σε αυτό τη δημιουργική σύνδεση του αρχαίου και σύγχρονου κόσμου με την εξέταση των κοινών λεξιλογικών και υφολογικών σημείων , τη σύγκριση με την σύγχρονη ζωή, την καλλιέργεια μεταγνωστικών δεξιοτήτων, τις οποίες οι μαθητές να αξιοποιήσουν σε περισσότερους τομείς, κι όχι μόνο στο μάθημα των αρχαίων ελληνικών. Και για να επανέλθουμε στο ενδιαφέρον των παιδιών για θέματα που άπτονται της δικής τους ζωής, θεωρούμε ότι η ενασχόληση με θέματα που προκύπτουν από τα κείμενα και δεν είναι τα συνήθη στην εκπαίδευση , θα έδινε ικανή ώθηση για την ουσιαστικότερη ενασχόληση με τα αρχαία κείμενα.

Με το παραπάνω σκεπτικό προσπαθήσαμε να οργανώσουμε τη διδασκαλία του κειμένου του Λυσία «Μαντίθεος» συνδυάζοντας στοιχεία του κειμένου με θέματα που κρίναμε ότι ενδιαφέρουν τους μαθητές. Θέματα που τους παρακινούν να παρατηρήσουν και να στοχαστούν πάνω σε ζητήματα οργάνωσης και θεσμών της αρχαίας κοινωνίας και να αντιστοιχίσουν κριτικά με τη δική τους. Θέματα που αναδεικνύονται χρηστικά, γιατί τους δίνουν την ευκαιρία να ασκηθούν σε δεξιότητες, όπως αυτή του δημόσιου λόγου και της δημιουργίας του δημόσιου προφίλ, και να συνειδητοποιήσουν με αυτή την σύνδεση τι μπορεί να τους προσφέρει διαρκέστερα η μελέτη του αρχαίου δικανικού λόγου.

Η διδακτική πρόταση

Η διδακτική προσέγγιση έγινε λαμβάνοντας υπόψη τη λειτουργική θέση της κάθε ενότητας στη δομή του ρητορικού κειμένου (δηλαδή αν είναι μέρος του Προλόγου, της Δίηγησης-Απόδειξης ή του Επιλόγου) και το περιεχόμενό του. Μετά τη γλωσσική επεξεργασία και την μετάφραση του αποσπάσματος, εντοπίζονταν σε κάθε ενότητα ζητήματα που έδιναν την ευκαιρία να συζητηθούν υπό το πρίσμα των στόχων που έχουν παρουσιαστεί στην Εισαγωγή. Έτσι λοιπόν οι προεκτάσεις που προτάθηκαν και συζητήθηκαν αφορούσαν θέματα πολιτικά, κοινωνικά, θεσμούς και αντιλήψεις.

Πολιτικά ζητήματα

Πρώτο θέμα η διαπραγμάτευση του ήθους τυραννικής εξουσίας σε αποδρομή . Η φράση "*εις τοιούτον καιρόν αφιγμένους*" [Δίηγηση-Απόδειξη, 5] έγινε η αφορμή να μελετηθεί η βιαιότητα τυραννικών εξουσιών, όταν αυτές αισθάνονται ότι λήγει η βασιλεία τους, ως διαχρονική ανθρώπινη και πολιτική συμπεριφορά. Η διαμάχη μεταξύ των φατριών, η αλαζονική συμπεριφορά της ηγετικής ομάδας, η ανασφάλεια των πολιτών αυξάνονται λίγο πριν την πτώση, όταν έχουν ωριμάσει οι συνθήκες να ανατραπεί το όποιο τυραννικό καθεστώς. Αυτή η κατάσταση καθορίζει και τη στάση των πολιτών, που μπορεί να κυμαίνεται από την αδιαφορία, τη συνειδητή προσπάθεια για μη εμπλοκή, ως και την ενεργό ανάμιξη για διαίωνιση ή ανατροπή. Οι μαθητές κλήθηκαν να αναζητήσουν αίτια των διαφοροποιημένων αυτών συμπεριφορών και να αναρωτηθούν για τις συνέπειες. Συνδυάστηκαν οι πληροφορίες του κειμένου και των σχολίων που το συνοδεύουν στο σχολικό βιβλίο, με ανάλογα γεγονότα σε άλλες εποχές. Στη συγκεκριμένη εφαρμογή δόθηκαν φύλλα εργασίας με κείμενα που αφορούσαν την τελευταία περίοδο της γερμανικής κατοχής και τις τελευταίες μέρες της χούντας και την αποκατάσταση της Δημοκρατίας και οι σχετικές ερωτήσεις κατανόησης και έκφρασης γνώμης.

Η μελέτη της στρατιωτικής οργάνωσης και των ελεγκτικών- δικαστικών θεσμών της αθηναϊκής πόλης- κράτους [Δίηγηση-Απόδειξη,6-7] οδήγησε στην καταλογράφηση των αναφερόμενων όρων. Στη συνέχεια αναζητήθηκαν περισσότερες πληροφορίες γι' αυτούς και σχολιάστηκαν αναφορικά με τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες μέσα στις οποίες λειτουργούσαν. Αναφέρθηκαν ανάλογοι θεσμοί του σύγχρονου ελληνικού κράτους όπως αυτός της στρατιωτικής θητείας. Το τελευταίο έδωσε την ευκαιρία να γνωρίσουμε τις σπουδές στη ΣΣΑΣ, που ενδιέφεραν μαθητές του τμήματος, σε μία προσπάθεια να έχουμε χρηστικές πληροφορίες . Ένας στρατολόγος κλήθηκε σε τηλεδιάσκεψη να απαντήσει τις ερωτήσεις των μαθητών για θέματα του εργασιακού αντικειμένου του και των σπουδών του.

Ο Μαντίθεος ως είδος ρητορικού λόγου εξασφαλίζει το να εξεταστούν οι ρητορικοί τρόποι και τα μέσα σε κάθε ενότητά του. Άλλωστε είναι από τα βασικά θέματα

ενδιαφέροντος στην προσέγγιση. Στη δική μας εφαρμογή χρησιμοποιήθηκε μια ευρύτερη ενότητα [οι παράγραφοι 4-8 από τη Διήγηση-Απόδειξη] για να οργανωθούν Αγώνες Λόγου. Αφού εντοπίστηκαν τα κεντρικά σημεία της επιχειρηματολογίας στην ενότητα, ζητήθηκε οι μαθητές να τα εξετάσουν ως προς την ηθοποιία και την παθοποιία, ώστε να γίνουν αντιληπτοί οι στόχοι και οι τρόποι του ομιλητή. Δόθηκαν επιπλέον στοιχεία για βασικά σχήματα λόγου (μορφή και λειτουργία) και στη συνέχεια ζητήθηκε οι μαθητές να επιχειρηματολογήσουν, υποστηρικτικά και αντιρρητικά, σχετικά με την τακτική που ακολούθησε στην στήριξη των θέσεων του ο Μαντίθεος. Τους ζητήθηκε, λοιπόν, να σκεφτούν πάνω σε μεταδεδομένα του κειμένου και να δομήσουν νέα γνώση οι ίδιοι για τους τρόπους του δημόσιου λόγου και την προσωπική σφραγίδα του ομιλητή.

Κοινωνικές αντιλήψεις

Συνεχίζοντας την ενασχόληση με την οργάνωση της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας εξετάστηκαν οι οικογενειακές σχέσεις που έμμεσα η άμεσα παρουσιάζονται από τον Μαντίθεο. Από τη φροντίδα του πατέρα για την ασφάλεια και την ευημερία των γιων ως τη διευθέτηση των σχέσεων των αδελφών μέσα από τη διευθέτηση των οικονομικών σχέσεων τους [προίκα αδελφών, μοίρασμα πατρικής κληρονομιάς/ Διήγηση-Απόδειξη, 9 10] προέκυψε το πλέγμα των σχέσεων που όριζε τις οικογένειες. Ανακλήθηκαν στη μνήμη πληροφορίες που οι μαθητές είχαν από το μάθημα της Ιστορίας στην προηγούμενη τάξη. Έτσι η συζήτηση επικεντρώθηκε στη σημασία της οικογένειας για την ασφάλεια και την ευημερία των μελών της και της πόλης, όπως και σε θεσμούς που ξεπεράστηκαν από τις κοινωνικές εξελίξεις. Τέτοιος θεσμός είναι της προίκας, που οι μαθητές έχουν ήδη ασχοληθεί στο μάθημα της ΝΕ Λογοτεχνίας (Α΄ Λυκείου- ενότητα: Τα φύλα στη Λογοτεχνία).

Η έκκληση του Μαντίθεου να μην επηρεάζονται οι δικαστές από στερεοτυπικές αντιλήψεις [*"οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὠ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα"*- Διήγηση – Απόδειξη 19] έδωσε την ευκαιρία να αναζητήσουμε το ιδεώδες πρότυπο της νιότης για την αρχαία ελληνική κοινωνία μέσα από άλλο κειμενικό και οπτικό υλικό. Ανθολογήθηκαν αποσπάσματα από έργα του Σοφοκλή (Αντιγόνη, Φιλοκτήτης, Αίας), του Πλάτωνα (Πολιτεία), του Αριστοτέλη (Ρητορική), του Ισοκράτη (Περί αντιδόσεως) και από τις εκεί αναφορές για το ήθος και την εκπαίδευση των νέων προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα ψηφιδωτό για τον ιδεώδη νέο. Μελετώντας τις αναπαραστάσεις νεαρών ανδρών και γυναικών στα αγάλματα (αρχαϊκής- κλασικής εποχής) καταλήξαμε σε παρατηρήσεις για ζητήματα κάλλους, μόδας, ήθους. Από τους μαθητές ζητήθηκε να κάνουν τις εργασίες τους χρησιμοποιώντας αναπαραστατικές τεχνικές (βίντεο κ.ά.) και ενθαρρύνθηκαν να αντιπαραβάλλουν με τις σύγχρονες αντιλήψεις κάνοντας τα δικά τους σχόλια.

Η σχέση μας με το παρελθόν

Η απαξιωτική αναφορά του Μαντίθεου για νεαρούς που παίζουν τυχερά παιχνίδια [*“ὅτι τῶν νεωτέρων ὅσοι περὶ κύβους ἢ πότους ἢ [περὶ] τὰς τοιαύτας ἀκολασίας τυγχάνουσι τὰς διατριβὰς ποιούμενοι,”* -Διήγηση 11] ήταν η ευκαιρία να απομυθοποιήσουμε την εξιδανικευμένη εικόνα του παρελθόντος, που θέλει τους αρχαίους μας προγόνους τέλειους και αψεγάδιαστους κι ως εκ τούτου μάλλον απωθητικούς. Οι μαθητές/τριες προβληματίστηκαν για τη φύση των ανθρώπων, την ύπαρξη κοινωνικού περιθωρίου, τις “κακές παρέες”, τα τυχερά παιχνίδια. Δόθηκε να μελετήσουν τις πληροφορίες που υπήρχαν για τα παιχνίδια στην αρχαιότητα στο [αποσυρμένο] σχολικό βιβλίο “Κοινωνική και Πολιτική Οργάνωση στην Αρχαία Ελλάδα”, τις αντίστοιχες σε άρθρο από ηλεκτρονικό περιοδικό (Η Μηχανή του Χρόνου) και να τις συγκρίνουν με εκείνες που είναι αναρτημένες στον ιστότοπο του Βρετανικού Μουσείου. Με αυτόν τον τρόπο φάνηκε η διαφορά του περιεχομένου ανάλογα με το είδος του κειμένου, τους σκοπούς σύνταξής του, τις στερεοτυπικές αντιλήψεις. Το σχολικό βιβλίο έδινε λίγες πληροφορίες εντάσσοντας κάποια παιχνίδια με ζάρια στην ψυχαγωγία. Το δημοσιογραφικό άρθρο είχε λεπτομέρειες αναφέροντας περισσότερα τυχερά παιχνίδια και σχόλια όπως π.χ.

“Η καθημερινότητα των αρχαίων Ελλήνων περιελάμβανε και τον τζόγο με τον οποίο οι πρόγονοί μας ήταν παθιασμένοι. Στα κυβεία ή κυβευτήρια, δηλαδή τις μπαρμπουτιέρες, χάνονταν περιουσίες στα ζάρια, που παίζονταν σε χώρους που σήμερα θα τους λέγαμε κακόφημους.”

Στο Βρετανικό Μουσείο η μόνη αναφορά σε παιχνίδια αφορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες. Είχαμε έτσι την ευκαιρία να μιλήσουμε πάλι για τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για το παρελθόν και για την “επιτρεπτή γνώση”.

Στον Επίλογο διερευνήθηκε η σχέση μας με τους προγόνους (*“άμα μεν των προγόνων ενθυμούμενος”* ΛΥΣΙΑ, ΜΑΝΤΙΘΕΟΣ, 20), για την οποία είχαμε ήδη προβληματιστεί σε προηγούμενες ενότητες. Τώρα ήταν η αφορμή να ασχοληθούμε με το τι είναι η Ιστορία και ποιος ο ρόλος της. Ο Μαντίθεος για να αιτιολογήσει τη ρητορική του στον Επίλογο επικαλείται την ανάμνηση των προγόνων και το παράδειγμά τους. Η επίκληση των προγόνων και της Ιστορίας είναι μια τακτική οικεία και για μας. Σε φύλλο εργασίας δόθηκαν κείμενα με ορισμούς της Ιστορίας. Ζητήθηκε οι μαθητές/τριες να καταγράψουν τους διαφορετικούς ορισμούς της Ιστορίας εντοπίζοντας την ειδοποιό διαφορά στον καθένα. Στη συνέχεια να δημιουργήσουν τον ανάλογο εννοιολογικό πίνακα στο e-class. Επιπλέον έπρεπε να γράψουν μία παράγραφο (την οποία θα θεωρούσαν μέρος ενός μεγαλύτερου κειμένου για μια υποθετική περίπτωση), όπου να αξιολογούν θετικά ή αρνητικά την επίκληση των προγόνων και του «ένδοξου παρελθόντος» και να αντιπαραθέσουν τις απόψεις τους στην τάξη. Η αναζήτηση σε έγκριτο λεξικό της αρχαίας ελληνικής της έννοιας της λέξης « ιστορία» συμπλήρωσε την κατανόηση του όρου σε επίπεδο διαχρονίας.

Αξιολόγηση της διδακτικής πρότασης

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση αναπτύχθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους 2021-2022 με εφαρμογή στις ανάλογες ενότητες του κειμένου του Λυσία "Μαντίθεος". Η αξιολόγησή της έγινε από τους μαθητές μέσω ερωτηματολογίου και σε σχέση με τους αρχικούς στόχους που τέθηκαν. Το ερωτηματολόγιο περιείχε δέκα ερωτήσεις κλίμακας (εργαλείο e-class) και μία ελεύθερης ανάπτυξης. Οι ερωτήσεις αφορούσαν την ποιότητα και τη δυσκολία των δραστηριοτήτων, την αλλαγή στάσης απέναντι στην Αρχαιότητα και τα Αρχαία Ελληνικά, την πρόσθεση περισσότερης και ουσιαστικότερης γνώσης για την ελληνική αρχαιότητα.

Οι μαθητές εξέφρασαν στην πλειοψηφία τους ικανοποίηση για την συγκεκριμένη προσέγγιση του Μαντίθεου. Δήλωσαν ότι χάρηκαν το μάθημα, γιατί ήταν διαφορετικό, αλλά ότι δυσκολεύτηκαν με δραστηριότητες είτε γιατί το υλικό ήταν αρκετά δύσκολο, είτε γιατί δεν είχαν να διαθέσουν πολύ χρόνο. Εκτίμησαν ότι κατανόησαν καλύτερα πώς λειτουργούν οι κοινωνίες και ότι πέρα από τη χρονική απόσταση στις κοινωνίες υπάρχουν ανάλογες δομές ή καταστάσεις. Δεν φαντάζονταν στην αρχή της σχολικής χρονιάς ότι θα δημιουργούσαν κάποιου είδους δεσμό με ένα πρόσωπο τόσο μακρινό, όπως ο Μαντίθεος. Είπαν πως τον ένιωσαν «ανθρώπινο», θύμα προκαταλήψεων, που τις συναντάμε και σήμερα. Θα ήθελαν να γνωρίζουν τι απέγινε η υπόθεσή του. Αρκετοί έκριναν ότι βελτίωσαν τις δεξιότητές τους στην επιχειρηματολογία. Για το αν θα ήθελαν να συνεχίσουν την επόμενη χρονιά με ανάλογη οργάνωση του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών, η απάντηση ήταν ότι θα το εύχονταν, αλλά οι υποχρεώσεις των πανελλαδικών εξετάσεων θεωρούν ότι δεν το επιτρέπει για την Γ' τάξη Λυκείου.

Η επικέντρωση της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών κυρίως στη γλωσσική και μεταφραστική επεξεργασία και η απομνημόνευση των πραγματολογικών στοιχείων για να υπηρετηθούν οι ανάγκες των εξετάσεων είναι αλήθεια ότι περιορίζει τη δυνατότητα να γίνει μια περισσότερο κοινωνιολογική προσέγγιση των αρχαίων κειμένων. Οι απαιτήσεις της Τράπεζας Θεμάτων σε συνδυασμό με τον σχετικά περιορισμένο διδακτικό χρόνο στη Β' τάξη είναι ένα πρόσθετο εμπόδιο. Ο πειραματισμός πάντως της χρονιάς που πέρασε, έδωσε μια πολύτιμη εμπειρία. Αν ίσως οργανωθεί το εγχείρημα σε κάποιες ενότητες με τη λογική της ανεστραμμένης τάξης ή της ανάθεσης εργασιών, πιθανόν να υπάρχει αποτελεσματικότερη διαχείριση του διδακτικού χρόνου ώστε να συμπλέκεται δημιουργικά στη διδασκαλία το παρελθόν και το παρόν. Ο αρχικός στόχος να ενδιαφερθούν οι μαθητές για τα Αρχαία Ελληνικά προβάλλοντας πτυχές του δημόσιου και κοινωνικού βίου της Αρχαιότητας στη συγχρονία των μαθητών θα μπορούσε να αποτελέσει μια καλή πρακτική για το επόμενο βήμα ουσιαστικής επαφής με τον κόσμο των αρχαίων κειμένων, αυτό της δημιουργικής απόπειρας μετάφρασής τους από τους μαθητές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Kakridis, I.F. (1948). *To metafrastiko provlima*, Athina: Ikaros
- Liakos, Antonis. (1999). *Dokimio gia mia poiitiki tis Istorias*, Ta Istorika , 31, 259-290.
- Stefos, Ag. (2019). *Ta Archaia Ellinika sto Gymnasio*, Filologiki, 149, Athina: Koralli
- Chatzimavroudi, E.Ch.(2007). *I didaskalia ton Archaion Ellinikon apo to prototipo sto Gymnasio kai sto Lykeio: provlimatismos schetika me to theoritiko plaisio. Prooptikes kai mia nea protasi*, Thessalloniki: University Studio Press
- Chatzisavvidis, S.(2005). *Apo tin paidagogiki tou grammatismou stous polygrammatismous: nees taseis , diastaseis kai prooptikes sti didaskalia tis glossas*, Balaskas & Angelakos (epim): *Glossa kai Logotechnia stin protovathmia kai defterovathmia ekpaidefsi*, Athina: Metaichmio, 35-52.
- Koinoniki kai Politiki Organosi stin Archaia Ellada*, II' GEL-theoritikis katefthynsis, OEDV, 1998

ΔΙΚΤΥΟΓΡΑΦΙΑ

- The British Museum, <http://www.ancientgreece.co.uk/menu.html>
- <https://www.efsyn.gr/themata/fantasma-tis-istorias/86303>
- https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/encyclopedia/rhetoric
- https://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/tools/liddell-scott/
- <http://freeathens44.org/wp-content/uploads/2015/10/>
- <https://www.mixanitouxronou.gr/i-ptosi-tis-choyntas-kai-i-apokatastasi-tis-dimokratias>
- <http://www.mixanitouxronou.gr/o-tzogos-stin-archea-ellada-ta-kiviai-ostrakindato-tavlion-i-ortigokopies-ke-i-poka>